

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่องค์การสหประชาชาติได้รับการก่อตั้งขึ้นในวันที่ 24 ตุลาคม ค.ศ. 1945 โดยกลุ่มประเทศพันธมิตรผู้ชนะในสงครามโลกครั้งที่สองเพื่อให้เป็นองค์การระหว่างประเทศที่รับหน้าที่ในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ องค์การสหประชาชาติก็ได้พยายามปฏิบัติหน้าที่ตามเจตนารมณ์ของกฎบัตรแห่งสหประชาชาติมาเป็นอย่างดีโดยตลอด โดยมีคณะกรรมการความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการดำเนินการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

อย่างไรก็ตาม ในระยะแรกของการดำเนินงานนั้น คณะมนตรีความมั่นคงไม่อาจประสบผลสำเร็จในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศตามหน้าที่ของตนทั้งนี้เนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตมีความขัดแย้งกันในด้านอุดมการณ์ทางการเมืองและระบอบการปกครองอันก่อให้เกิดภาวะสงครามเย็นขึ้น ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในช่วงสงครามเย็นส่งผลกระทบต่อปฏิบัติการในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติซึ่งวางอยู่บนเงื่อนไขว่าประเทศมหาอำนาจสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงจะต้องมีความปรองดองกันเพื่อที่จะทำให้การดำเนินงานของคณะมนตรีความมั่นคงนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น¹ ปัญหาในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นคือสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่างก็ใช้สิทธิยับยั้งการลงมติต่างๆของคณะมนตรีความมั่นคงที่ตนเองเห็นว่าจะส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของตนเองในช่วงสงครามเย็น ดังสถิติการใช้สิทธิยับยั้งตามตารางต่อไปนี้

¹ ไพฑูรย์ จรุงวณิช, "กฎบัตรสหประชาชาติกับปัญหาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติภายหลังยุคสงครามเย็น," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 1.

ตารางที่ 1.1 สถิติการใช้สิทธิยับยั้งของประเทศสมาชิกถาวร ค.ศ. 1946-1995²

ช่วงเวลา	จีน ³	ฝรั่งเศส	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	รัสเซีย	รวม
1986-95	-	3	8	24	2	37
1976-85	-	9	11	34	6	60
1966-75	2	2	10	12	7	33
1956-65	-	2	3	-	26	31
1946-65	1	2	-	-	80	83
รวม	3	18	32	70	121	244

จะเห็นได้ว่า สิทธิยับยั้งซึ่งโดยเจตนารมณ์เดิมในการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเป็นสิ่งที่ให้ไว้กับประเทศมหาอำนาจสมาชิกถาวร ในขณะมนตรีความมั่นคงใช้เป็นเครื่องมือในการควบคุมการดำเนินงานของคณะมนตรีความมั่นคงเป็นไปอย่างราบรื่นและทำให้ระบบความมั่นคงร่วมกันสัมฤทธิ์ผล⁴ กลับกลายเป็นสิ่งที่ขัดขวางการดำเนินงานในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศของคณะมนตรีเสียเอง⁵ สภาพที่คณะมนตรีความมั่นคงไม่สามารถลงมติใดๆ ได้อันเป็นผลเนื่องมาจากการใช้สิทธิยับยั้งของประเทศสมาชิกส่งผลให้เกิดข้อมติดีการรวมกันเพื่อสันติภาพ (Uniting for Peace Resolution) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าข้อมติอาชีสัน (Acheson Resolution) ให้สมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติรับหน้าที่ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศแทนคณะมนตรีความมั่นคงในกรณีที่คณะมนตรีความมั่นคงขาดคะแนนเสียงเอกฉันท์ของสมาชิกถาวร⁶

² Global Policy Forum, *Changing Patterns in the Use of the Veto in the Security Council*[Online], (n.d.), Available from: <http://www.globalpolicy.org/security/data/vetotab.htm> [2006, March 9]

³ ประเทศสาธารณรัฐจีน(ไต้หวัน) เป็นประเทศสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงในช่วงปี ค.ศ. 1946 -1971 โดยเคยใช้สิทธิยับยั้งเพียงครั้งเดียวในปี ค.ศ. 1955 ในกรณีการรับประเทศมองโกเลียเข้าเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ การใช้สิทธิยับยั้งโดยประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เริ่มต้นครั้งแรกเมื่อวันที่ 25 สิงหาคม ค.ศ. 1972

⁴ ไพฑูรย์ จรจวบโชค, “กฎบัตรสหประชาชาติกับปัญหาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติภายหลังยุคสงครามเย็น,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537), หน้า 1.

⁵ ตัวอย่างของการใช้สิทธิยับยั้งอันส่งผลกระทบต่อการทำงานของคณะมนตรีความมั่นคงที่สำคัญได้แก่ กรณีที่ประเทศสหภาพโซเวียตใช้สิทธิยับยั้งในทุกมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ที่ประเทศเกาหลีเหนือรุกรานประเทศเกาหลีใต้ในวันที่ 25มิถุนายนค.ศ. 1950 ภายหลังจากคณะมนตรีความมั่นคงมีมติสามารถลงมติให้ใช้มาตรการบีบบังคับต่อประเทศเกาหลีเหนือได้เนื่องจากประเทศสหภาพโซเวียตขาดประชุมคณะมนตรีความมั่นคง

⁶ สมพงษ์ ชุมาก, *องค์การระหว่างประเทศ: สันนิบาตชาติ สหประชาชาติ* (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533), หน้า 151.

แม้ว่าในทางทฤษฎีข้อคิดการรวมกันเพื่อสันติภาพจะสามารถแก้ไขความชะงักงันในการลงมติต่างๆขององค์การสหประชาชาติ แต่ในทางปฏิบัติแล้ว หากประเทศมหาอำนาจหลักในคณะมนตรีความมั่นคงมีท่าทีว่าจะใช้สิทธิยับยั้ง ประเทศมหาอำนาจก็มีความพยายามเปลี่ยนสำนวนของมติเพื่อให้ข้อคิดต่างๆเป็นไปตามที่ตนเองต้องการ

เมื่อสหภาพโซเวียตล่มสลายไปในปลายทศวรรษที่ 1990 ซึ่งส่งผลให้ภาวะสงครามเย็นสิ้นสุดลงด้วยเช่นกัน ปัญหาการดำเนินงานของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอันมีสาเหตุหลักมาจากการใช้สิทธิยับยั้งของประเทศสมาชิกถาวรก็ลดน้อยลงไป โดยรัสเซียลดการใช้สิทธิยับยั้งของตนเองลงและให้ความร่วมมือในลงมติต่างๆของคณะมนตรีความมั่นคงในการดำเนินการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศมากขึ้น ดังสถิติการใช้สิทธิยับยั้งตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1.2 สถิติการใช้สิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง⁷

ช่วงเวลา	จีน	ฝรั่งเศส	อังกฤษ	สหรัฐอเมริกา	รัสเซีย	รวม
2005	-	-	-	-	-	0
2004	-	-	-	2	1	3
2003	-	-	-	2	-	2
2002	-	-	-	2	-	2
2001	-	-	-	2	-	2
2000	-	-	-	-	-	
1999	1	-	-	-	-	1
1998	-	-	-	-	-	0
1997	1	-	-	2	-	3
1996	-	-	-	-	-	0
รวม	2	0	0	10	1	13

อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการสิ้นสุดของสงครามเย็นนั้นระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็ได้เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกันจากระบบที่มีสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตเป็นประเทศอภิมหาอำนาจ 2 ประเทศซึ่งคานอำนาจกัน กลายมาเป็นระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่มี

⁷ Global Policy Forum, *Changing Patterns in the Use of the Veto in the Security Council*[Online], (n..d.), Available from: <http://www.globalpolicy.org/security/data/vetotab.htm> [2006, March 9]

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเอกอภิมหาอำนาจซึ่งยังไม่สามารถมีประเทศใดสามารถเอาชนะได้ในขณะ
มนตรีความมั่นคง ดังจะเห็นได้จากตารางข้างต้นว่า ในช่วงหลังสงครามเย็นเป็นต้นมา
สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเดียวในคณะมนตรีความมั่นคงที่ใช้สิทธิยับยั้งมติต่างๆของคณะมนตรี
ความมั่นคงบ่อยครั้งที่สุด

สหรัฐอเมริกาได้ใช้สิทธิยับยั้งมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่เรียกร้องให้รัฐบาลอิสราเอล
เพิกถอนการเข้าครอบครองดินแดนบริเวณเยรูซาเล็มตะวันออกซึ่งเป็นดินแดนของปาเลสไตน์ใน
วันที่ 17 พฤษภาคม ค.ศ. 1995⁸ ในวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1997⁹ และในวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1997¹⁰

ในปี ค.ศ. 2001 สหรัฐอเมริกาได้ใช้สิทธิยับยั้งมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่เสนอให้จัดตั้ง
กองกำลังสังเกตการณ์ในนามขององค์การสหประชาชาติเพื่อปกป้องประชาชนชาวปาเลสไตน์ใน
วันที่ 27 มีนาคม¹¹ และในวันที่ 14 ธันวาคม สหรัฐอเมริกาได้ใช้สิทธิยับยั้งมติของคณะมนตรีความ
มั่นคงที่เสนอให้รัฐบาลอิสราเอลถอนกองทัพออกไปจากดินแดนในปกครองของปาเลสไตน์ และ
ประณามกองทัพของอิสราเอลที่ทำร้ายประชาชนชาวปาเลสไตน์ผู้บริสุทธิ์อีกด้วย¹²

ในปี ค.ศ. 2002 สหรัฐอเมริกาได้ใช้สิทธิยับยั้งอีก 2 ครั้ง โดยในวันที่ 30 มิถุนายน ได้ยับยั้งมติ
ของคณะมนตรีความมั่นคงที่เสนอให้ปรับปรุงการปฏิบัติงานของกองกำลังรักษาสันติภาพใน
บอสเนีย¹³ และในวันที่ 20 ธันวาคม ก็ได้ใช้สิทธิยับยั้งมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่เสนอให้
ประณามการกระทำของกองทัพอิสราเอลที่สังหารเจ้าหน้าที่ขององค์การสหประชาชาติและทำลาย
เครื่องอุปโภคบริโภคต่างๆของโครงการอาหารโลกขององค์การสหประชาชาติซึ่งได้ส่งเข้าไป

⁸ Security Council, SC/1995/394[Online], 1995, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/membership/veto/s95394.htm> [2006, March 9]

⁹ Security Council, SC/1997/199[Online], 1995, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/membership/veto/s97199.htm> [2006, March 9]

¹⁰ Security Council, SC/1997/241[Online], 1997, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/membership/veto/s97241.htm> [2006, March 9]

¹¹ Security Council, SC/2001/270[Online], 2001, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/membership/veto/s01270.htm> [2006, March 9]

¹² Security Council, SC/2001/1199[Online], 2001, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/membership/veto/s011214.htm> [2006, March 9]

¹³ Security Council, SC/2002/1420[Online], 2002, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/membership/veto/s021420.htm> [2006, March 9]

เพื่อให้ความช่วยเหลือทางด้านมนุษยธรรมกับประชาชนชาวปาเลสไตน์ นอกจากนี้มติดังกล่าวยังเรียกร้องให้รัฐบาลอิสราเอลชดใช้ค่าเสียหายที่ได้ก่อขึ้นด้วย¹⁴

ในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 2003 สหรัฐอเมริกาใช้สิทธิยับยั้งมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่เรียกร้องให้รัฐบาลอิสราเอลยุติความพยายามในการทำอันตรายต่อนายยัสเซอร์ อาราฟัต ประธานาธิบดีของปาเลสไตน์¹⁵ ในวันที่ 14 ตุลาคม สหรัฐอเมริกาได้ใช้สิทธิยับยั้งอีกครั้งในมติของคณะมนตรีความมั่นคงที่ตัดสินว่าการสร้างกำแพงโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันตนเองของรัฐบาลอิสราเอลนั้นเป็นการก่อสร้างที่ผิดสัญญาสงบศึกในปี ค.ศ. 1949 และกำแพงดังกล่าวจะต้องถูกรื้อถอนโดยเร็วที่สุด¹⁶

ในวันที่ 24 มีนาคม ค.ศ. 2004 สหรัฐอเมริกาใช้สิทธิยับยั้งมติคณะมนตรีความมั่นคงซึ่งประณามอิสราเอลในกรณีการลอบสังหารนาย Ahmed Yassin ผู้นำของกลุ่ม Islamic Resistance Movement¹⁷ ในวันที่ 21 เมษายน ค.ศ. 2004 สหรัฐอเมริกาใช้สิทธิยับยั้งมติคณะมนตรีความมั่นคงที่เสนอให้ UN Settlement Implementation Mission in Cyprus (UNSIMIC) เข้าปฏิบัติการในไซปรัสแทน UN Peacekeeping Force in Cyprus (UNFICYP) ซึ่งหมดวาระการปฏิบัติหน้าที่ลง¹⁸ และในวันที่ 5 ตุลาคม ค.ศ. 2004 สหรัฐอเมริกาใช้สิทธิยับยั้งต่อมติคณะมนตรีความมั่นคงที่เรียกร้องให้รัฐบาลอิสราเอลถอนปฏิบัติการทางทหารออกจากดินแดนตอนเหนือของฉนวนกาซา¹⁹

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการปฏิบัติงานเพื่อรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศของคณะมนตรีความมั่นคงตั้งแต่หลังยุคสงครามเย็นเป็นต้นมานั้นประสบปัญหาการใช้สิทธิยับยั้งโดยสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนใหญ่ ส่งผลให้การดำเนินงานรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศของคณะมนตรีความมั่นคงไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

¹⁴ Security Council, S/2002/1385[Online], 2002, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/veto/2002/S1385.pdf> [2006, March 9]

¹⁵ Security Council, S/2003/891[Online], 2003, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/veto/2003/0916veto.pdf> [2006, March 9]

¹⁶ Security Council, S/2003/980[Online], 2003, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/veto/2003/1014wall.htm> [2006, March 9]

¹⁷ Security Council, S/2004/240[Online], 2004, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/veto/2004/0324yassin.pdf> [2006, March 9]

¹⁸ Security Council, S/2004/313[Online], 2004, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/veto/2004/0421cyprus.pdf> [2006, March 9]

¹⁹ Security Council, S/2004/783[Online], 2004, Available from:
<http://www.globalpolicy.org/security/veto/2004/1005israel.pdf> [2006, March 9]

เหตุการณ์ที่สหรัฐอเมริกาตีความมติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอย่างเข้าข้างตนเองและรุกรานอิรักในปี ค.ศ. 2003 นอกจากจะเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเอกอภิมหาอำนาจซึ่งยังไม่มีประเทศใดในโลกที่จะสามารถต้านอำนาจได้แล้วยังเป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติอีกครั้งหนึ่งในการลงมติจัดการกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างประเทศที่เกิดขึ้น

ความล้มเหลวในการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติตั้งแต่อดีตจนกระทั่งถึงกรณีอิรักค.ศ. 2003 เป็นสาเหตุให้นาย Kofi Annan เลขาธิการสหประชาชาติมีแนวคิดที่จะปฏิรูปองค์การสหประชาชาติในทุกระดับรวมทั้งการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงด้วย โดยนาย Kofi Annan ได้จัดตั้งคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ขึ้นในวันที่ 23 กันยายน ค.ศ. 2003 เพื่อศึกษาสิ่งที่ท้าทายต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศในปัจจุบันและอนาคตอันใกล้ เพื่อศึกษาหนทางที่จะก่อให้เกิดการกระทำร่วมกันระหว่างรัฐสมาชิกในการจัดการต่อปัญหาที่ท้าทายต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ เพื่อศึกษาอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลักแห่งองค์การสหประชาชาติและความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรหลักทั้ง 6 องค์กร และเพื่อหาแนวทางในการปฏิรูปการทำงานขององค์การสหประชาชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น²⁰

คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ภายใต้การนำของ ฯพณฯ อานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีของไทย ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมด 15 ท่าน ดังรายนามต่อไปนี้²¹

1. Robert Badinter ผู้แทนจากฝรั่งเศสซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาแห่งฝรั่งเศส และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมของฝรั่งเศส
2. João Clemente Baena Soares ผู้แทนจากบราซิลซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตเลขาธิการองค์การรัฐอเมริกันในบราซิล

²⁰ Kofi Annan, *The Secretary – General Address to the General Assembly*[Online],(n.d.), Available from: <http://www.un.org/webcast/ga/58/statements/sg2eng030923> [2006, February 21]

²¹ Kofi Annan, *Secretary – General Names High – level Panel to Study Global Security Threats and Recommend Necessary Changes*[Online],(n.d.), Available from: <http://www.un.org/News/Press/docs/2003/sga857.doc.htm> [2006, February 21]

3. Gro Harlem Brundtland ผู้แทนจากนอร์เวย์ซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตนายกรัฐมนตรีประเทศนอร์เวย์และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศขององค์การอนามัยโลก
4. Mary Chinery-Hesse ผู้แทนจากกานาซึ่งดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการการวางแผนเพื่อการพัฒนาแห่งชาติของกานา และอดีตรองผู้อำนวยการทั่วไปขององค์การแรงงานนานาชาติ
5. Gareth Evans ผู้แทนจากออสเตรเลียซึ่งดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มวิกฤตการณ์นานาชาติและอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศออสเตรเลีย
6. David Hannay ผู้แทนจากสหราชอาณาจักรซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองเลขาธิการของสหราชอาณาจักรประจำองค์การสหประชาชาติและผู้แทนพิเศษของสหราชอาณาจักรประจำไซปรัส
7. Enrique Iglesias ผู้แทนจากอูรุกวัยซึ่งดำรงตำแหน่งประธานธนาคารธนาคารอินเตอร์อเมริกาเพื่อการพัฒนา
8. Amre Moussa ผู้แทนจากอียิปต์ซึ่งดำรงตำแหน่งเลขาธิการสันนิบาตอาหรับ
9. Satish Nambiar ผู้แทนจากอินเดียซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองเลขาธิการสหประชาชาติและผู้บังคับบัญชากองกำลังป้องกันแห่งสหประชาชาติ
10. Sadako Ogata ผู้แทนจากญี่ปุ่นซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองผู้อำนวยการสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัยสหประชาชาติ
11. Yevgeny Primakov ผู้แทนจากสหพันธรัฐรัสเซียซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตนายกรัฐมนตรีสหพันธรัฐรัสเซีย
12. Qian Qichen ผู้แทนจากจีนซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน
13. Nafis Sadik ผู้แทนจากปากีสถานซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารกองทุนเพื่อกิจกรรมประชากรแห่งสหประชาชาติ
14. Salim Ahmed Salim ผู้แทนจากแทนซาเนียซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองเลขาธิการองค์การเอกภาพแอฟริกัน
15. Brent Scowcroft ผู้แทนจากสหรัฐอเมริกาซึ่งดำรงตำแหน่งอดีตรองเลขาธิการประจำกองทัพอากาศสหรัฐอเมริกาและที่ปรึกษาด้านความมั่นคงแห่งสหรัฐอเมริกา

คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ได้เสนอรายงานชื่อ A More Secure World: Our Shared Responsibility ต่อ นาย Kofi Annan ในวันที่ 2 ธันวาคม ค.ศ. 2004 ซึ่งมีความสำคัญดังต่อไปนี้²²

ภัยคุกคามต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศซึ่งประเทศสมาชิกของสหประชาชาติต้องเผชิญในปัจจุบันและในอนาคตข้างหน้านี้มีทั้งหมด 6 ประการได้แก่

1. ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งหมายรวมถึง ปัญหาความยากจน ปัญหาโรคติดต่อและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมด้วย
2. ความขัดแย้งระหว่างรัฐในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
3. ความขัดแย้งภายในรัฐ ซึ่งหมายรวมถึง สงครามกลางเมือง การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ และการกระทำทารุณต่อประชาชนจำนวนมากภายในรัฐ
4. การแพร่กระจายของอาวุธต่างๆ เช่น อาวุธนิวเคลียร์ อาวุธเคมี อาวุธชีวภาพ
5. การก่อการร้าย
6. การก่ออาชญากรรมข้ามชาติ

ในกรณีนี้สิ่งที่ประเทศสมาชิกและองค์การสหประชาชาติจะต้องกระทำเพื่อตอบสนองต่อภัยคุกคามทั้งหมดที่กล่าวมา ก็คือการกำหนดมาตรการที่จะทำให้ภัยคุกคามดังกล่าวไม่เป็นภัยคุกคามที่เห็นทันตาหรือถ้าหากภัยคุกคามข้างต้นอยู่ในระดับที่เป็นภัยคุกคามที่เห็นทันตา (imminent) แล้ว ประเทศสมาชิกและองค์การสหประชาชาติจะต้องมีมาตรการที่จะทำให้ภัยคุกคามนั้น ไม่ก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรง ดังนั้น ประเทศสมาชิกและองค์การสหประชาชาติจำเป็นต้องใช้มาตรการแบบป้องกันในการจัดการกับภัยคุกคามข้างต้น ซึ่งมาตรการแบบป้องกันที่เหมาะสมที่สุดในที่นี้คือการพัฒนาในระดับต่างๆ ให้มีความทันสมัยซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้ภัยคุกคามข้างต้นเกิดขึ้น การพัฒนาจัดเป็นมาตรการการป้องกันแบบสันติ

อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่มาตรการการป้องกันแบบสันติไม่ประสบความสำเร็จการแก้ไขปัญหาก็จำเป็นต้องใช้การใช้กำลังทางทหารตามแนวทางระบบความมั่นคงร่วมกันขององค์การสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม มีความจำเป็นที่จะต้องแยกความแตกต่างระหว่างการใช้อำนาจทหารเพื่อการป้องกันตนเองจากภัยคุกคาม การที่รัฐกระทำตนเป็นภัยคุกคามต่อรัฐ

²² General Assembly, A More Secure World: Our Shared Responsibility Report of the High – level Panel on Threats, Challenges and Change[Online], 2004, Available from:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/602/31/PDF/N0460231.pdf?OpenElement> [2006, January 25]

อื่น กรณีที่ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความขัดแย้งภายในประเทศและประเด็นเกี่ยวกับความ
รับผิดชอบของรัฐในการปกป้องประชาชนของตนเอง

นอกจากนี้คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ยังได้เสนอแนวทาง
ในการปฏิรูปองค์การหลักขององค์การของสหประชาชาติ ได้แก่ สมัชชาใหญ่ คณะมนตรีความมั่นคง
คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม เลขานุการแห่งองค์การสหประชาชาติ คณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชน และ Peace Building Commission

ในส่วนรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงนั้น คณะ High-level
Panel on Threats, Challenges and Change ได้วิเคราะห์ถึงปัญหาในการดำเนินงานของคณะมนตรี
ความมั่นคงว่านอกจากจะมีสาเหตุมาจากการใช้สิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวรแห่งคณะมนตรีความ
มั่นคงแล้ว จำนวนสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงในปัจจุบันไม่มากพอที่จะเป็นตัวแทนรักษา
ผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติทั้งหมด นอกจากนี้ คณะมนตรีความมั่นคง
เองก็ยังประสบปัญหาในด้านการดำเนินงาน เช่น สมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงมัก
เพิกเฉยต่อการนำเอาประเด็นความขัดแย้งซึ่งมีผลต่อสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศเข้าสู่
การอภิปรายของคณะมนตรีความมั่นคง นอกจากนี้แม้ว่าจะมีมติให้ปฏิบัติการรักษาสันติภาพและ
ความมั่นคงระหว่างประเทศแล้วก็ตาม คณะมนตรีความมั่นคงเองก็ยังขาดเงินสนับสนุนในการ
ปฏิบัติการกิจตามมติอีกเช่นกัน²³

ในการนี้คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change จึงเสนอแนวทางในการ
ปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติโดยได้แนะนำให้เพิ่มจำนวนสมาชิกคณะมนตรี
ความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจากเดิมที่มีสมาชิกจำนวน 15 ประเทศ เป็น 24 ประเทศ ซึ่งมี
รายละเอียดในการเพิ่มจำนวนสมาชิก 2 รูปแบบด้วยกัน ดังนี้

²³ Ibid.

ตารางที่ 1.3 Model A²⁴

เขตภูมิภาค	จำนวนรัฐในภูมิภาค	จำนวนสมาชิกถาวรเดิม	จำนวนสมาชิกถาวรใหม่	จำนวนสมาชิกไม่ถาวร (กำหนดดำรงตำแหน่ง 2 ปี)	จำนวนรวม
แอฟริกา	53	0	2	4	6
เอเชียและแปซิฟิก	56	1	2	3	6
ยุโรป	47	3	1	2	6
อเมริกา	35	1	1	4	6
จำนวนรวม	191	5	6	13	24

ตารางที่ 1.4 Model B²⁵

เขตภูมิภาค	จำนวนรัฐในภูมิภาค	จำนวนสมาชิกถาวรเดิม	จำนวนสมาชิกไม่ถาวรใหม่ (กำหนดดำรงตำแหน่ง 4 ปี สามารถได้รับเลือกกลับมาใหม่ได้)	จำนวนสมาชิกไม่ถาวร (กำหนดดำรงตำแหน่ง 2 ปี ไม่สามารถได้รับเลือกกลับมาใหม่ได้)	จำนวนรวม
แอฟริกา	53	0	2	4	6
เอเชียและแปซิฟิก	56	1	2	3	6
ยุโรป	47	3	2	1	6
อเมริกา	35	1	2	3	6
จำนวนรวม	191	5	8	11	24

²⁴ Ibid.²⁵ Ibid.

คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change มีความเห็นว่ารูปแบบการขยายจำนวนสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงทั้งสองรูปแบบนั้นสามารถตอบสนองต่อหลักการในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง กล่าวคือ การเพิ่มจำนวนตัวแทนของประเทศในแต่ละภูมิภาคให้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแทนจากประเทศกำลังพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากจำนวนสมาชิกคณะมนตรีเดิมทั้ง 15 ประเทศนั้น ไม่ได้เป็นตัวแทนของประเทศในแต่ละภูมิภาคอย่างแท้จริง จำนวนสมาชิกใหม่ที่จะเพิ่มเข้ามาไม่ว่าจะใช้หลักรูปแบบที่ 1 หรือรูปแบบที่ 2 จะพิจารณาคัดเลือกจากประเทศที่ให้การสนับสนุนด้านการเงิน การทหารและการทูตต่อกิจกรรมในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศขององค์การสหประชาชาติเป็นหลัก²⁶

แม้ว่าคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change จะเห็นว่าการปฏิบัติหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในอนาคตนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น แต่คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ยังเห็นว่าไม่สมควรยกเลิกอำนาจในการใช้สิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติแต่จำเป็นต้องขอความร่วมมือให้สมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจำกัดการใช้สิทธิยับยั้งของตนเองลงในกรณีที่ต้องลงมติเกี่ยวกับประเด็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์และการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรง²⁷

นอกจากนี้ คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ยังได้เสนอระบบ Indicative Voting ซึ่งเป็นระบบเพิ่มเติมที่สมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงทั้งประเภทถาวรและไม่ถาวรสามารถใช้ลงมติออกข้อบังคับ ซึ่งระบบ Indicative Voting นี้ขั้นตอนคือ ประเทศสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงจะสามารถเรียกร้องให้ประเทศสมาชิกแสดงจุดยืนของตนที่มีต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เสนอขึ้นมาต่อสาธารณะ ภายใต้การใช้ระบบ Indicative Voting นี้การลงคะแนนเสียงไม่ยอมรับจะไม่มีผลกระทบต่อการใช้สิทธิยับยั้งรวมทั้งไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายด้วย การลงมติอย่างเป็นทางการ ในครั้งที่ 2 ต่อข้อมติใดๆของคณะมนตรีความมั่นคงจะดำเนินการ โดยกระบวนการออกเสียงลงคะแนนแบบปัจจุบัน คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change เชื่อว่าระบบการลงคะแนนดังที่ได้เสนอมานี้จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับระบบสิทธิยับยั้ง²⁸

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

ภายหลังจากที่คณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ได้เสนอรายงาน
 แนวทางการปฏิรูปสหประชาชาติต่อ นาย Kofi Annan แล้ว นาย Kofi Annan ก็ยอมรับเอาคำแนะนำ
 ในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของคณะ High-level Panel on Threats,
 Challenges and Change บรรจุไว้ในแผนปฏิรูปองค์การสหประชาชาติชื่อ In Larger Freedom:
 Towards Development, Security and Human Rights for All โดยยอมรับเอาเฉพาะข้อเสนอในการ
 เพิ่มจำนวนสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงทั้ง 2 รูปแบบและการปฏิรูประบบการทำงานของคณะ
 มนตรีความมั่นคงที่เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกที่ให้การสนับสนุนด้านกำลังทหาร และประชา
 สังคมมีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกำหนดนโยบายของคณะมนตรีความมั่นคงมากขึ้น อย่างไรก็ตาม
 นาย Kofi Annan ไม่ยอมรับข้อเสนอให้ใช้ระบบ Indicative Voting ไว้ในเอกสาร In Larger
 Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All²⁹ นาย Kofi Annan ได้เสนอ
 แผนปฏิรูปองค์การสหประชาชาติดังกล่าวต่อที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติและ
 เรียกร้องให้ประเทศสมาชิกสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติลงนามรับรองแผนปฏิรูป
 ทั้งหมดไม่ใช่เฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่ง³⁰ ซึ่งสมัชชาใหญ่แห่งองค์การสหประชาชาติได้ลงมติยอมรับ
 แผนปฏิรูปองค์การสหประชาชาติในวันที่ 16 กันยายน ค.ศ. 2005³¹

การที่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติประสบปัญหาในการดำเนินงานรักษา
 สันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศมาเป็นระยะเวลานาน ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่มาจากระบบ
 การลงมติเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาคัดแย้งระหว่างประเทศเองที่ให้สิทธิประเทศสมาชิก
 ถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงมีสิทธิยับยั้ง จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่าเหตุใดแนวทางในการ
 ปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติจึงยังคงรักษาสีทธิยับยั้งไว้ให้กับประเทศสมาชิก
 ถาวรทั้ง 5 ประเทศต่อไป ซึ่งระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันที่มีประเทศ
 สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเอกอภิมหาอำนาจนั้น การคงสิทธิยับยั้งไว้กับประเทศสมาชิกถาวรใน
 คณะมนตรีความมั่นคง เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศสหรัฐอเมริกาในการดำเนินนโยบาย
 ต่างประเทศเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน

²⁹ General Assembly, In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All[Online], (n.d.),
 Available from: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/270/78/PDF/N0527078.pdf?OpenElement> [2006, January 25]

³⁰ “ขกเครื่องชูนครังใหญ่คอบสนองใคร,” แนวหน้า (27 มีนาคม 2548): 2.

³¹ General Assembly, 2005 World Summit Outcome[Online], (n.d.), Available from:
<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/PDF/N0548760.pdf?OpenElement>[2006, January 25]

1.2 ทบทวนวรรณกรรม

ในการสำรวจผลงานทางวิชาการและบทความที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์เรื่อง “ การปฏิรูป คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ: ศึกษาข้อเสนอของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ” ฉบับนี้ ผู้วิจัยจำแนกผลงานที่เกี่ยวข้องออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. ผลงานเกี่ยวกับความเป็นมาในการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติและอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลักในองค์การสหประชาชาติ
2. ผลงานเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ
3. ผลงานเกี่ยวกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ
4. ผลงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

ในแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.2.1 ผลงานเกี่ยวกับความเป็นมาในการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติและอำนาจหน้าที่ขององค์กรหลักในองค์การสหประชาชาติ

เอกสารที่ได้ทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จะกล่าวถึงประวัติการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ วัตถุประสงค์และความมุ่งหมายในการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติ บทบาทขององค์การสหประชาชาติในการธำรงรักษาสันติภาพ การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม องค์กรสำคัญขององค์การสหประชาชาติและภาระหน้าที่ขององค์กรซึ่งแบ่งความรับผิดชอบในประเด็นที่แตกต่างกันออกไป อันได้แก่ สมัชชา คณะมนตรีความมั่นคง คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคม คณะมนตรีภาวะทรัสตี ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการ ในส่วนรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับคณะมนตรีความมั่นคง เอกสารที่ได้ทบทวนวรรณกรรมในส่วนนี้จะมีการกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างคณะมนตรีความมั่นคงกับสมัชชาใหญ่และเลขาธิการซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศในระดับรองจากอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งมีรายการเอกสารดังต่อไปนี้ หนังสือเรื่อง International Organizations: Principles and Issues

ของ A. LeRoy Bennett และ James K. Oliver³² หนังสือเรื่อง The United Nations: Background, Organization, Functions, Activities ของ Amry Vandenbosch และ Willard N. Hogan³³ หนังสือเรื่อง The United Nations in a Changing World ของ Leland M. Goodrich³⁴ หนังสือเรื่อง The United Nations: Past, Present, and Future ของ James Barros³⁵ หนังสือเรื่อง The United Nations as a Political Institution ของ H.G. Nicholas³⁶ หนังสือเรื่อง The United Nations and How It Works ของ David Cushman Coyle³⁷ หนังสือเรื่อง Swords into Plowshares The Problems and Progress of International Organization ของ Inis L. Claude, Jr.³⁸ หนังสือ องค์การระหว่างประเทศ : สันนิบาตชาติ สหประชาชาติ ของ รศ. ดร. สมพงษ์ ชูมาก³⁹หนังสืออารยธรรมสมัยใหม่-ปัจจุบัน ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย⁴⁰

1.2.2 ผลงานเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

ซึ่งมีรายการดังต่อไปนี้

วิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติหลังสงครามเย็น (ค.ศ. 1991 – 2000): ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง ของ กรวิภา กษานติกุล⁴¹ เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาถึงการปรับบทบาทขององค์การสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพภายหลังสงครามเย็น ซึ่งเป็นช่วงที่ประเด็นความขัดแย้งเปลี่ยนแปลงจากประเด็นด้านการทหารเป็นประเด็น

³² A. LeRoy Bennett and James K. Oliver, International Organizations: Principles and Issues (New York: Prentice-Hall, 2002)

³³ Amry Vandenbosch and Willard N. Hogan, The United Nations: Background, Organization, Functions, Activities (New York : McGraw-Hill, 1952)

³⁴ Leland M. Goodrich, The United Nations in a Changing World (New York: Columbia University Press, 1974)

³⁵ James Barros, The United Nations: Past, Present, and Future (New York: The Free Press, 1972)

³⁶ H.G. Nicholas, The United Nations as a Political Institution (London: Oxford University Press, 1975)

³⁷ David Cushman Coyle, The United Nations and How It Works (New York: Columbia University Press, 1961)

³⁸ Inis L. Claude, Jr., Swords into Plowshares: The Problems and Progress of International Organization (New York: Random House, 1987)

³⁹ สมพงษ์ ชูมาก, องค์การระหว่างประเทศ: สันนิบาตชาติ สหประชาชาติ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533)

⁴⁰ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อารยธรรมสมัยใหม่-ปัจจุบัน (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540)

⁴¹ กรวิภา กษานติกุล, “บทบาทด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติหลังสงครามเย็น (ค.ศ. 1991 – 2000): ความต่อเนื่องและความเปลี่ยนแปลง,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545)

ด้านความขัดแย้งภายในประเทศ หรือความมั่นคงของมนุษย์เช่นปัญหาระหว่างชนกลุ่มน้อย ปัญหาสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ ปัญหาสุขภาพจิต นอกจากนี้ปัญหาความขัดแย้งบางปัญหามีลักษณะข้ามชาติ องค์การสหประชาชาติสามารถปรับบทบาทในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายหลังสงครามเย็นได้อย่างดีพอสมควร กล่าวคือองค์การสหประชาชาติสามารถปรับกลวิธีในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์อิรักในปีค.ศ. 1991-1996 และวิกฤตการณ์ในยูโกสลาเวีย ค.ศ. 1992-1995 ไม่ค่อยประสบความสำเร็จในการคลี่คลายวิกฤตการณ์ในโซมาเลีย ค.ศ. 1992-1995 อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ในการแก้ไขวิกฤตการณ์ภายหลังสงครามเย็นทั้ง 3 เหตุการณ์ทำให้ค้นพบว่าแม้ องค์การสหประชาชาติจะพยายามปรับปรุงบทบาทและศักยภาพในการรับมือกับปัญหาความมั่นคงแบบใหม่แล้วก็ตาม องค์การสหประชาชาติยังมีข้อจำกัดในด้านระบบการทำงานซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขต่อไปเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและความมั่นคงระหว่างประเทศได้ดียิ่งขึ้น

วิทยานิพนธ์เรื่อง สหประชาชาติกับการใช้มาตรการบีบบังคับ: ศึกษาเฉพาะกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย (ค.ศ. 1990-1991) ของ จิตรลดา พิศาลสุพงศ์⁴² เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาถึงความสำเร็จขององค์การสหประชาชาติในการใช้มาตรการบีบบังคับกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย ซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพของสหประชาชาติในครั้งนี้แท้จริงแล้วขึ้นอยู่กับบทบาทนำของสหรัฐอเมริกาภายใต้เงื่อนไขสภาพแวดล้อมระหว่างประเทศที่เอื้ออำนวยให้สหรัฐอเมริกาสามารถขึ้นมาเป็นบทบาทนำได้ กล่าวคือวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียเกิดขึ้นในยุคหลังสงครามเย็น ซึ่งอดีตสหภาพโซเวียตได้เปลี่ยนแนวนโยบายต่างประเทศให้มีลักษณะประนีประนอมและให้ความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกามากขึ้น ทั้งยังมีปัญหาเศรษฐกิจและการเรียกร้องอิสรภาพของชนกลุ่มน้อยภายในสหภาพโซเวียตเองที่ทำให้สหภาพโซเวียตไม่มีศักยภาพมากพอที่จะดำเนินนโยบายคานอำนาจกับสหรัฐอเมริกาได้มากเท่าในสมัยสงครามเย็น นอกจากนี้สหรัฐอเมริกายังได้รับความร่วมมือจากประเทศมหาอำนาจอื่นๆ ทั้งที่เป็นและมิได้สมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง เนื่องจากวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียเกิดขึ้นในศูนย์กลางการผลิตน้ำมันของโลกซึ่งน้ำมันจัดเป็นวัตถุดิบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย ดังนั้นประเทศสมาชิกสหประชาชาติทั้งที่เป็นประเทศมหาอำนาจและมิใช่ประเทศมหาอำนาจจึงมีผลประโยชน์ร่วมกันในการคลี่คลายปัญหาวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซียให้สงบลงโดยเร็ว

⁴² จิตรลดา พิศาลสุพงศ์, "สหประชาชาติกับการใช้มาตรการบีบบังคับ: ศึกษาเฉพาะกรณีวิกฤตการณ์อ่าวเปอร์เซีย (ค.ศ. 1990-1991)," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

วิทยานิพนธ์เรื่อง กฎบัตรสหประชาชาติกับปัญหาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติภายหลังยุคสงครามเย็น ของ ไพฑูรย์ จรรย์ว โส⁴³ เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาถึงปัญหาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงโดยเน้นศึกษาวิเคราะห์เฉพาะกฎบัตรสหประชาชาติในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างสมาชิกของคณะมนตรีความมั่นคง อำนาจหน้าที่ตามกฎบัตรและการใช้สิทธิยับยั้งของคณะมนตรีความมั่นคงตามที่ระบุไว้ในกฎบัตรแห่งสหประชาชาติ โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ได้เสนอให้มีการแก้ไขกฎบัตรสหประชาชาติเพื่อเพิ่มจำนวนสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง แต่ไม่ได้เสนอแนะให้เพิ่มจำนวนสมาชิกไม่ถาวรด้วย ในประเด็นการใช้สิทธิยับยั้งวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสนอให้แก้ไขกฎบัตรสหประชาชาติให้การออกข้อมติของคณะมนตรีความมั่นคงในเรื่องอื่น (Substantive matters) ต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมาก 2 ใน 3 ของสมาชิกถาวร กล่าวคือสมาชิกถาวรเพียงประเทศเดียวไม่สามารถใช้สิทธิยับยั้งมติในเรื่องอื่นของคณะมนตรีความมั่นคงได้เหมือนที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

วิทยานิพนธ์เรื่อง บทบาทสหประชาชาติในการแก้ไขวิกฤตการณ์อิรัก – วิกฤตตามกฎบัตรสหประชาชาติ ของ สมชาติ ธรรมศิริ⁴⁴ เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคง เลขานุการสหประชาชาติ และสมัชชาใหญ่ในการแก้ไขปัญหาคาถาณที่อิรักรุกรานคูเวตในปีค.ศ. 1990-1991 โดยผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคณะมนตรีความมั่นคงมีบทบาทมากที่สุดในการแก้ไขปัญหาคาถาณโดยอาศัยอำนาจตามความในหมวด 7 แห่งกฎบัตรแห่งสหประชาชาติเป็นหลัก ในขณะที่เลขานุการสหประชาชาติและสมัชชาใหญ่มีบทบาทในการสนับสนุนให้การทำงานของคณะมนตรีความมั่นคง ในการแก้ไขปัญหาคาถาณที่อิรักรุกรานคูเวตนั้น ทั้งคณะมนตรีความมั่นคง เลขานุการและสมัชชาได้ดำเนินการเป็นขั้นตอน เริ่มจากการแก้ไขปัญหาคาถาณโดยสันติวิธี การใช้มาตรการบีบบังคับซึ่งไม่ถึงกับเป็นการใช้กำลังและการใช้กำลังบังคับตามลำดับ

วิทยานิพนธ์เรื่อง ข้อมติของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในกัมพูชา ของ นพมาศ คมขำ⁴⁵ เป็นวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาบทบาทของคณะมนตรีความมั่นคงและสมัชชาในการแก้ไขปัญหาคาถาณเวียตนามรุกรานกัมพูชาในปีค.ศ. 1979 ซึ่งประเทศสมาชิกอาเซียนนำปัญหาดังกล่าวเสนอต่อคณะมนตรีความมั่นคงให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคาถาณ อย่างไรก็ตาม เนื่องจากใน

⁴³ ไพฑูรย์ จรรย์ว โส, “กฎบัตรสหประชาชาติกับปัญหาโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติภายหลังยุคสงครามเย็น,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537)

⁴⁴ สมชาติ ธรรมศิริ, “บทบาทสหประชาชาติในการแก้ไขวิกฤตการณ์อิรัก – วิกฤตตามกฎบัตรสหประชาชาติ,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534)

⁴⁵ นพมาศ คมขำ, “ข้อมติของสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ในกัมพูชา,” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535)

ระยะเวลาดังกล่าวเป็นช่วงสงครามเย็น ความพยายามออกมติเพื่อแก้ไขปัญหากรณีเวียคนามรุกรานกัมพูชานั้นไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากสหภาพโซเวียตใช้สิทธิยับยั้งเมื่ออาเซียนนำปัญหา กัมพูชาเข้าสู่ที่ประชุมคณะมนตรีความมั่นคง ทั้งๆที่มติของคณะมนตรีความมั่นคงนั้นมีผลผูกพันต่อ รัฐสมาชิกให้ปฏิบัติตามได้ ประเทศสมาชิกอาเซียนจึงนำเข้าพิจารณาในที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่ง สหประชาชาติแทน ทำให้องค์การสหประชาชาติสามารถออกมติต่างๆในการแก้ไขปัญหารุกรานกัมพูชาได้ อย่างไรก็ตาม มติของสมัชชาใหญ่มีลักษณะเป็นเพียงข้อเสนอเท่านั้น ไม่มีผลผูกพันให้สมาชิกปฏิบัติตาม และข้อมติของสมัชชาที่เกี่ยวข้องกับปัญหารุกรานกัมพูชานั้นเป็น ข้อมติที่มีลักษณะเป็นการตีความกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศอยู่แล้ว ข้อมติดังกล่าวจึง สามารถพัฒนาการไปเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศได้ และมีผลในทางกฎหมายที่จะผูกพันประเทศสมาชิก ดังนั้น มติของสมัชชาใหญ่ที่เรียกร้องให้เวียคนามถอนทหารออกจากกัมพูชา และให้ชาวกัมพูชามีสิทธิในการกำหนดนโยบายบริหารประเทศของตนเองจึงมีผลผูกพันให้ เวียคนามปฏิบัติตามในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ นอกจากนี้ผลพลอย ได้อีกทางหนึ่งในการเสนอปัญหารุกรานกัมพูชาต่อสมัชชาใหญ่ช่วยให้สังคมระหว่างประเทศ รับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้นอันนำมาสู่ความร่วมมือกันในการเมืองระหว่างประเทศในการใช้มาตรการ บีบบังคับหรือกดดันให้เวียคนามถอนทหารออกจากกัมพูชา

หนังสือรัฐศาสตร์ของฉัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับ รัฐศาสตร์ในสาขาต่างๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับองค์การสหประชาชาตินั้น ได้กล่าวถึงความสำคัญของ องค์การสหประชาชาติในการเมืองระหว่างประเทศ องค์การหลักขององค์การสหประชาชาติและ ภาระหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรเหล่านั้นอันได้แก่ สมัชชา คณะมนตรีความมั่นคง คณะ มนตรีเศรษฐกิจและสังคม คณะมนตรีภาวะทรัสตี ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ สำนักงาน เลขาธิการ⁴⁶

หนังสือโลกร่วมสมัย ตอบคำถามของคนรุ่นใหม่ ของ รศ.ประทุมพร วัชรเสถียร เป็น หนังสือที่กล่าวถึงบทบาทของจีนและนโยบายการใช้สิทธิยับยั้งของจีนในฐานะประเทศสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ บทบาทของญี่ปุ่นในการเรียกร้องเพื่อให้ได้ที่นั่งในคณะมนตรีความมั่นคงในการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ ความเป็นมาของการปฏิรูป องค์การสหประชาชาติ บทบาทของนายอานันท์ ปันยารชุน ในการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการปกป้องซึ่งเป็นข้อเสนอที่สำคัญประการหนึ่งในการปฏิรูปการปฏิบัติหน้าที่ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศขององค์กร

⁴⁶ฉัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร, รัฐศาสตร์ (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549)

สหประชาชาติ หน้าที่ของเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ การคัดเลือกผู้เข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการแห่งสหประชาชาติ และคุณสมบัติของผู้ที่เหมาะสมจะเป็นเลขาธิการสหประชาชาติ⁴⁷

หนังสือ The United Nations International Organization and World Politics ของ Lawrence Ziring, Robert Riggs และ Jack Plano กล่าวถึงปัญหาที่องค์การสหประชาชาติจะต้องเผชิญภายหลังเหตุการณ์ก่อการร้ายในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ปัญหาด้านการพัฒนา ความยากจน โรคระบาด ภัยพิบัติ ฯลฯ ตลอดจนการเตรียมการเพื่อรับมือกับปัญหาเหล่านี้ขององค์การสหประชาชาติ⁴⁸

1.2.3 ผลงานเกี่ยวกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ

บทความเรื่อง “UN Reform: The Post-Cold War World Organization” ของ Georgios Kostakos ในหนังสือเรื่อง The United Nations in the New World Order the World Organization at Fifty ซึ่งมี Dimitris Bourantonis และ Jarrod Wiener เป็นบรรณาธิการ⁴⁹ ได้กล่าวถึงประเด็นที่ประเทศสมาชิกในองค์การสหประชาชาติมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาแต่คณะมนตรีความมั่นคงซึ่งเป็นองค์กรที่มีโครงสร้างสมาชิกที่จำกัดไม่ได้สะท้อนให้เห็นความเป็นตัวแทนรักษาผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกทั้งหมดในองค์การสหประชาชาติ นอกจากนี้ การรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงเวลาที่ผ่านมา ทำให้มีการให้ความสนใจในประเด็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคงมากขึ้น ซึ่งประเด็นของการสนับสนุนให้ประเทศญี่ปุ่นและเยอรมันเป็นประเทศสมาชิกถาวรใหม่ในคณะมนตรีความมั่นคงเป็นแนวความคิดที่ได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหรัฐอเมริกาซึ่งหวังทั้งญี่ปุ่นและเยอรมันเข้ามาช่วยแบ่งเบาภาระต่างๆ ในคณะมนตรีความมั่นคง บทความนี้ยังได้กล่าวถึงรายงานผลการประชุมของคณะ Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in Membership of the Security Council and Other Matters Related to the Security Council ซึ่งได้เสนอต่อสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติในสมัยที่ 48 ว่าคณะ Open-ended Working Group ได้ทำการสอบถามความคิดเห็นจากประเทศสมาชิกต่างๆ ถึงประเด็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคง ซึ่งประเทศสมาชิกส่วนใหญ่เห็นชอบด้วยว่าควรจะต้องเพิ่มจำนวนสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคง เพื่อให้คณะมนตรีความ

⁴⁷ ประทุมพร วัชรเสถียร, โลกร่วมสมัย คอบคําถามของคนรุ่นใหม่ (กรุงเทพฯ: ปาเจรา, 2549)

⁴⁸ Lawrence Ziring Robert Riggs, and Jack Plano, The United Nations International Organization and World Politics (California: Wadsworth, 2005)

⁴⁹ Georgios Kostakos, “UN Reform: The Post-Cold War World Organization,” in The United Nations in the New World Order the World Organization at Fifty, eds. Dimitris Bourantonis and Jarrod Wiener (London: Macmillan Press Ltd, 1995), pp. 64-75.

มันคงมีความเป็นตัวแทนของประเทศสมาชิกอย่างแท้จริงและทำให้การทำงานของคณะมนตรีความมั่นคงมีลักษณะเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น อย่างไรก็ตามคณะทำงานพบว่าประเทศสมาชิกมีความเห็นแตกต่างกันในด้านจำนวนสมาชิกใหม่ที่จะเพิ่มขึ้นทั้ง สัดส่วนระหว่างประเทศสมาชิกประเภทถาวรใหม่และสมาชิกประเภทไม่ถาวรใหม่ เกณฑ์ในการคัดเลือกสมาชิกใหม่ ตลอดจนการให้สิทธิยับยั้งแก่สมาชิกถาวรใหม่

หนังสือเรื่อง The Reform of the United Nations ของ David Steele⁵⁰ หนังสือเรื่องนี้ได้กล่าวถึงความเป็นมาของการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง โดยเน้นช่วงทศวรรษที่ 1980 ประเด็นต่างๆที่มีการเสนอให้ปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วจะเน้นเรื่องการบริหารงานของคณะมนตรีความมั่นคงให้มีประสิทธิภาพและประเด็นเรื่องการใช้สิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวร แต่ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประเด็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกทั้งนี้เพราะเป็นหนังสือที่ดีพิมพ์ภายหลังจากที่คณะมนตรีความมั่นคงเพิ่มจำนวนสมาชิกจาก 11 ประเทศเป็น 15 ประเทศมาไม่นานนัก

หนังสือเรื่อง The United Nations in The Post –Cold War Era ของ Karen A. Mingst และ Margaret P. Kams⁵¹ หนังสือเรื่องนี้ได้กล่าวถึงความเป็นมาโดยรวมในการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติโดยเน้นช่วงเวลาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1980-1995 โดยจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการปฏิรูปองค์การต่างๆในองค์การสหประชาชาติ อาทิ คณะมนตรีความมั่นคง สำนักเลขาธิการและองค์การอื่นที่เน้นปฏิบัติหน้าที่ในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น World Health Organization (WHO), Economic and Social Council (ECOSOC), International Labour Organization (ILO) และ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) ว่ามีการเสนอแนวทางอย่างไรบ้างในการปฏิรูประบบการทำงานขององค์กรข้างต้น และแนวทางในการปฏิรูปที่เสนอได้เสนอโดยตัวแสดงใดบ้าง ซึ่งในช่วงระยะที่ศึกษาปรากฏว่าตัวแสดงที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเสนอแนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงนั้น มีทั้งกลุ่มของรัฐสมาชิก ตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ และเลขาธิการสหประชาชาติ อย่างไรก็ตาม แนวทางที่เสนอและได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นทางการจะเป็นรูปธรรมจะเน้นการปฏิรูประบบการทำงานของคณะมนตรีความมั่นคงเท่านั้น นอกจากนี้ ผู้เขียนได้เสนอข้อคิดเห็นในการขยายจำนวนสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงทั้งแบบถาวรและไม่ถาวรไว้ 3 แบบ การให้หรืองดสิทธิยับยั้ง อีกทั้งได้วิเคราะห์ข้อดีข้อเสียของรูปแบบการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงที่ตนเองได้เสนอไว้โดยสังเขป

⁵⁰ David Steele, The Reform of the United Nations (New Hampshire: Croom Helm Ltd, 1987)

⁵¹ Karen A. Mingst and Margaret P. Kams, The United Nations in The Post –Cold War Era (Colorado: Westview Press, 1995)

หนังสือ The United Nations and Changing World Politics ของ Thomas G. Weiss, David P. Forythe, และ Roger A. Coate⁵² หนังสือเล่มนี้กล่าวถึงการปฏิบัติการรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติตั้งแต่ปีค.ศ. 1990 จนกระทั่งถึงกรณีของสงครามอิรักในปีค.ศ. 2003 โดยจะกล่าวถึงรายละเอียดของการปฏิบัติการรักษาสันติภาพที่เกิดขึ้นในที่ต่างๆทั่วโลกโดยสังเขป และพยายามชี้ให้เห็นถึงปัญหาอุปสรรคที่องค์การสหประชาชาติต้องเผชิญในการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งแต่ละครั้ง ซึ่งการเผชิญกับอุปสรรคต่างุั้นทำให้้องค์การสหประชาชาติพยายามปรับปรุงระบบการทำงานขององค์กรเพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาคความขัดแย้งได้ดียิ่งขึ้น ในหนังสือเล่มนี้จึงมีการกล่าวถึงการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงในฐานะที่เป็นองค์กรหลักที่มีหน้าที่ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ได้กล่าวถึงการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงทั้งประเด็นการเพิ่มจำนวนสมาชิกและปัญหาการใช้สิทธิยับยั้งแต่เพียงสังเขปเท่านั้น แต่จะเน้นกล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการปฏิรูประบบการทำงานเพื่อรับมือกับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งระหว่างประเทศมากเป็นพิเศษ โดยเอกสารที่ได้นำมาวิเคราะห์และอ้างถึงเป็นส่วนใหญจะเป็นเอกสาร An Agenda for Peace ของนาย Boutros Boutros Khali เอกสาร The Brahimi Report และ เอกสาร The Reform Report ปี ค.ศ. 1997 เท่านั้น ไม่มีกรกล่าวถึงเอกสาร A More Secure World: Our Shared Responsibility ของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change

รายงานเรื่อง An Agenda for Peace ของนาย Boutros Boutros Khali อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ⁵³ เป็นเอกสารที่เสนอแนวทางการปรับปรุงการดำเนินงานขององค์การสหประชาชาติในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศโดยใช้การทูตเชิงป้องกัน การเจรจาเพื่อให้เกิดสันติภาพ การรักษาสันติภาพ และการสร้างสภาวะสันติภาพภายหลังวิกฤต

หนังสือจีน-ญี่ปุ่น ประวัติศาสตร์เบื้องหลังความขัดแย้งของสองมหาอำนาจและนัยต่อภูมิภาคเอเชียในศตวรรษที่ 21 ของรศ. ดร. ไชยวัฒน์ คำชู กล่าวถึงปฏิริยาคัดค้านความต้องการของญี่ปุ่นในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของประชาชนในประเทศจีน⁵⁴

⁵² Thomas G. Weiss, David P. Forythe, and Roger A. Coate, The United Nations and Changing World Politics (Colorado: Westview Press, 2004)

⁵³ Boutros Boutros Ghali, An Agenda for Peace [Online], 1992, Available from: <http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html> [2006, January 25]

⁵⁴ ไชยวัฒน์ คำชู, จีน-ญี่ปุ่น ประวัติศาสตร์เบื้องหลังความขัดแย้งของสองมหาอำนาจและนัยต่อภูมิภาคเอเชียในศตวรรษที่ 21 (กรุงเทพฯ: โอเพนบุค, 2548)

หนังสือบทบาทของสหประชาชาติในสหัสวรรษใหม่ของ ประภัสสร เทพชาตรี เป็นเอกสารบันทึกการอภิปรายการปรับบทบาทของสหประชาชาติเพื่อรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในสหัสวรรษใหม่ ซึ่งได้กล่าวถึงทั้งการปรับการปฏิบัติหน้าที่ทั้งตามที่ระบุในกฎบัตรของสหประชาชาติ เช่นการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ การส่งเสริมแนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตย การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและหน้าที่ที่ไม่ได้ระบุไว้ในกฎบัตร เช่นการรักษาสิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การสหประชาชาติทั้งหมด ในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ มีการอภิปรายถึงความยากลำบากในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติทั้งในด้านการเพิ่มจำนวนสมาชิกและประเด็นเรื่องสิทธิยับยั้ง⁵⁵

เอกสาร Comprehensive Review of the Whole Question of Peacekeeping Operations in All Their Aspect หรือ The Brahimi Report เป็นรายงานของ The Panel on United Nations Peace Operations ซึ่งนาย Kofi Annan จัดตั้งขึ้น โดยให้นาย Lakhdar Brahimi ซึ่งเป็นอดีตรัฐมนตรีต่างประเทศแอลจีเรียเป็นประธาน รายงานฉบับนี้ได้ศึกษาการปฏิบัติงานในด้าน การรักษาสันติภาพ การสร้างสันติภาพ การให้ความช่วยเหลือทางด้านพัฒนาและด้านมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ และเสนอข้อแนะนำในการแก้ไขและพัฒนาการปฏิบัติงานในด้านดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยรายงานฉบับนี้เน้นการศึกษาการปฏิบัติหน้าที่ของสำนักเลขาธิการและองค์กรรองของสำนักเลขาธิการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการกล่าวถึงการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงทั้งในด้านการขยายจำนวนสมาชิกและประเด็นเกี่ยวกับสิทธิยับยั้ง⁵⁶

เอกสาร Renewing the United Nations: A Programme for Reform ซึ่งเป็นรายงานผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์การสหประชาชาติในทุกระดับ โดยเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในสำนักเลขาธิการ โปรแกรมการพัฒนาต่างๆ และเงินทุนในองค์การสหประชาชาติเป็นพิเศษ รายงานฉบับนี้เป็นผลงานของคณะกรรมการ Executive Coordinator for Reform ซึ่งมีนาย Maurice Strong เป็นประธาน ซึ่งภายหลังจากการศึกษาข้อมูลเป็นเวลา 6 เดือน คณะกรรมการได้รายงานเกี่ยวกับข้อบกพร่องและเสนอแนะแนวทางปรับปรุงวิธีการทำงานองค์กรต่างๆของสหประชาชาติ เนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับคณะมนตรีความมั่นคงของรายงานฉบับนี้ ได้กล่าวถึงข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดย

⁵⁵ ประภัสสร เทพชาตรี, บทบาทของสหประชาชาติในสหัสวรรษใหม่ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2544)

⁵⁶ United Nations, Comprehensive Review of the Whole Question of Peacekeeping Operations in All Their Aspect[Online], 2000, Available from: http://www.un.org/peace/reports/peace_operations/docs/a_55_305.pdf[2006, May 28]

คณะกรรมการเสนอให้คณะมนตรีความมั่นคงทำงานร่วมกับสมาชิกใหญ่ ประเทศที่ให้การสนับสนุนกองกำลังรักษาสันติภาพ และประเทศสมาชิกอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งและสร้างสันติภาพในส่วนต่างๆของโลกมากขึ้นกว่าเดิม⁵⁷

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการขยายจำนวนสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคง เอกสาร Renewing the United Nations: A Programme for Reform กล่าวถึงแต่เพียงว่า การเพิ่มจำนวนสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงจะสำเร็จได้ก็ต่ออาศัยความร่วมมือกันของประเทศสมาชิกทุกประเทศ หากประเทศสมาชิกสามารถตกลงกันได้ ในจำนวนและรูปแบบในการเพิ่มจำนวนสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงและร่วมมือกันทำให้ประสบความสำเร็จ ความสำเร็จในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงก็จะช่วงส่งเสริมให้การแก้ไขปัญหาอื่นๆขององค์การสหประชาชาติก้าวหน้าขึ้น มิได้เสนอข้อแนะนำที่ชัดเจนในการด้านรูปแบบและจำนวนของสมาชิกใหม่ในคณะมนตรีความมั่นคง ตลอดจนมิได้กล่าวถึงปัญหาเรื่องสิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง⁵⁸

เอกสาร United Nations Millennium Declaration เป็นเอกสารสำคัญที่เสนอแนวทางที่ชัดเจนในการปรับปรุงองค์การสหประชาชาติในระดับต่างๆเพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาของประชาคมระหว่างประเทศในศตวรรษที่ 21 ในเอกสาร United Nations Millennium Declaration เลขที่การสหประชาชาติกล่าวถึงประเด็นด้านการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงว่าคณะมนตรีความมั่นคงต้องปรับปรุงการทำงานให้มีประสิทธิภาพและมีความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่มากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมา ดังนั้น ขอให้ประเทศสมาชิกทั้งหมดขององค์การสหประชาชาติร่วมกันแสวงหาวิธีการที่จะช่วยให้คณะมนตรีความมั่นคงสามารถปรับปรุงการทำงานขององค์กร โดยเร็วที่สุด”

เอกสาร Strength of the United Nations: an Agenda for Further Change ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญลำดับที่ 2 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง⁵⁹ เอกสารฉบับนี้เสนอแนวทางที่ชัดเจนมากขึ้นในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง โดยเสนอให้มีการเพิ่มจำนวนสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องจำนวนที่นั่งในสมาชิกคณะมนตรีความมั่นคงไม่เพียงพอที่จะเป็นตัวแทนในการปฏิบัติงานเพื่อรักษาผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกทั้งหมดใน

⁵⁷ United Nations, Renewing the United Nations: A Programme for Reform[Online], 1997, Available from: <http://www.un.org/reform/pdfs/1997%20renewing%20the%20un-prog%20for%20reform.pdf>[2006, August 1]

⁵⁸ Ibid.

⁵⁹ United Nations, We the Peoples: the Role of the United Nations in the 21st Century [Online], 2000, Available from: <http://www.un.org/millennium/sg/report/full.htm>[2006, March 7]

⁶⁰ United Nations, Reform at the United Nations by the Secretary General a Chronology[Online], 1996, Available from: <http://www.un.org/reform/chronology.html>[2006, January 25]

สหประชาชาติอันส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประเทศสมาชิกต่อการตัดสินใจปฏิบัติงานของคณะมนตรีความมั่นคง อย่างไรก็ตาม เอกสาร Strength of the United Nations: an Agenda for Further Change ไม่ได้เสนอจำนวนที่นั่งที่ควรเพิ่มขึ้นในคณะมนตรีความมั่นคงอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังเสนอแนวทางในการปรับปรุงการทำงานของคณะมนตรีความมั่นคงให้มีความโปร่งใส เปิดโอกาสให้ประเทศสมาชิกสหประชาชาติซึ่งไม่ได้เป็นสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น คณะมนตรีความมั่นคงควรดำเนินงานร่วมกับประเทศที่ให้การสนับสนุนกองกำลังของสหประชาชาติมากขึ้น ในส่วนของการดำเนินงานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง เสริมสร้างสันติภาพถาวรในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะมนตรีความมั่นคงควรดำเนินงานร่วมกับสมาชิกใหญ่และคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม เอกสารฉบับนี้ไม่ได้มีการกล่าวถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิยับยั้งของสมาชิกถาวรในคณะมนตรีความมั่นคง⁶¹

เอกสาร A More Secure World: Our Shared Responsibility ของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ซึ่งเสนอแนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง ทั้งในด้านรูปแบบ โครงสร้างการเพิ่มจำนวนสมาชิกใหม่ การใช้สิทธิยับยั้ง การทำงานของคณะมนตรีความมั่นคงในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ⁶²

เอกสาร In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All เป็นเอกสารที่นาย Kofi Annan รับเอาแนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ในด้านจำนวนของประเทศสมาชิกใหม่ซึ่งแบ่งโควตาตามภูมิภาคและแนวทางการคัดเลือกประเทศสมาชิกใหม่ในคณะมนตรีความมั่นคง มาเสนอต่อตัวแทนของประเทศสมาชิกในการประชุมใหญ่องค์การสหประชาชาติในปี ค.ศ. 2005⁶³

เอกสาร 2005 World Summit Outcome เป็นมติของที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ซึ่งมีเนื้อหายอมรับแนวทางในการปรับปรุงการทำงานขององค์การสหประชาชาติทั้งในด้านการ

⁶¹ United Nations, Strength of the United Nations: an Agenda for Further Change[Online], 2002, Available from: <http://www.un.org/reform/pdfs/2002%20strengthen%20the%20un-%20an%20agenda.pdf>[2006, July 6]

⁶² General Assembly, A More Secure World: Our Shared Responsibility Report of the High – level Panel on Threats, Challenges and Change[Online], 2004, Available from: <http://daccesssdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N04/602/31/PDF/N0460231.pdf?OpenElement>[2006, January 25]

⁶³ General Assembly, In Larger Freedom: Towards Development, Security and Human Rights for All [Online], (n.d.), Available from: <http://daccesssdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/270/78/PDF/N0527078.pdf?OpenElement> [2006, January 25]

พัฒนา การรักษาสันติภาพ ระบบความมั่นคงร่วมกัน การรักษาสีทธิมนุษยชน การส่งเสริมความ เคารพในกฎหมายระหว่างประเทศ และการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการ ปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงนั้น เอกสารฉบับนี้มีเนื้อหาแสดงการยอมรับว่าคณะมนตรีความมั่นคง แห่งสหประชาชาติมีหน้าที่พื้นฐานตามกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งให้อำนาจคณะมนตรีความมั่นคง ในการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ประเทศสมาชิกยอมรับว่าการปฏิรูปคณะ มंत्रीความมั่นคงนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในการปฏิรูปองค์การสหประชาชาติ ในการนี้ประเทศ สมาชิกให้การสนับสนุนการเพิ่มจำนวนสมาชิกใหม่ในคณะมนตรีความมั่นคงเพื่อให้มีตัวแทน รักษาผลประโยชน์ของประเทศสมาชิกในคณะมนตรีความมั่นคงมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ เพื่อให้การ ทำงานของคณะมนตรีความมั่นคงมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีประสิทธิภาพ และมี ความชอบธรรม อันจะส่งผลให้การออกมติของคณะมนตรีความมั่นคงนั้นเป็นที่ยอมรับและได้รับ การปฏิบัติตามจากประเทศสมาชิกมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ประเทศสมาชิกยังสนับสนุนให้คณะ มंत्रीความมั่นคงดำเนินการปรับปรุงวิธีการทำงานให้เปิดโอกาสให้ประเทศซึ่งไม่ใช่สมาชิกใน คณะมนตรีความมั่นคงมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ เพิ่มมากขึ้นตามความเหมาะสมในแต่ละกรณี ทั้งนี้เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมใน การปฏิบัติงานของคณะมนตรีความมั่นคง⁶⁴

1.2.4 ผลงานเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสหรัฐอเมริกาและคณะมนตรีความมั่นคง แห่งสหประชาชาติ

หนังสือเรื่อง The United Nations in the World Political Economy ของ David P. Forsythe⁶⁵ ได้กล่าวถึงทัศนะของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในองค์การสหประชาชาติ อาทิ การเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกใหม่ในสมัชชาใหญ่ การปรับเปลี่ยนหน้าที่การทำงานของสำนัก เลขานุการ การเพิ่มขึ้นของงบประมาณในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ในองค์การ สหประชาชาติ นโยบายต่างประเทศที่เปลี่ยนไปของสหภาพโซเวียต ซึ่งล้วนแล้วแต่บั่นทอน บทบาทความสำคัญของสหรัฐอเมริกาในองค์การสหประชาชาติ ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาเริ่มดำเนิน นโยบายไม่ให้ความสำคัญต่อองค์การสหประชาชาติ หรือดำเนินนโยบายตัดงบประมาณเงิน สนับสนุนองค์การสหประชาชาติเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

⁶⁴ General Assembly, 2005 World Summit Outcome[Online], 2005, Available from: <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N05/487/60/PDF/N0548760.pdf?OpenElement>[2006, May 14]

⁶⁵ David P. Forsythe, The United Nations in the World Political Economy (London: Macmillan Press Ltd, 1989)

หนังสือเรื่อง About Face? the United States and the United Nations ของ Robert W. Gregg⁶⁶ กล่าวถึงนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อองค์การสหประชาชาติในช่วงสงครามอิรัก-คูเวต ในปี.ศ. 1991 ว่านโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญต่อองค์การสหประชาชาติมากขึ้น หลังจากที่ได้ละเลยองค์การสหประชาชาติมานาน ทั้งนี้เนื่องจากสหรัฐอเมริกาได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนด้านความชอบธรรมในการทำสงครามต่ออิรักจากองค์การสหประชาชาติทำให้ในช่วงเวลาดังกล่าวความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและองค์การสหประชาชาติเริ่มจะมีความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น

บทความเรื่อง The United Nations and the United States: An Indispensable Partnership ของ Kishore Mahbubani ในหนังสือเรื่อง Unilateralism and U.S. Foreign Policy: International Perspectives ซึ่งมี David M. Malone และ Yuen Foong Khong เป็นบรรณาธิการ⁶⁷ บทความนี้เสนอความเป็นมาของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกากับองค์การสหประชาชาติในอดีตที่ผ่านมา โดยวิเคราะห์สาเหตุที่สหรัฐอเมริกาดำเนินนโยบายไม่ให้ความสำคัญกับองค์การสหประชาชาติเท่าที่ควร แต่ภายหลังเหตุการณ์การก่อการร้ายในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 สหรัฐอเมริกาควรกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับองค์การสหประชาชาติมากขึ้นในฐานะที่องค์การสหประชาชาติจะเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยให้สหรัฐอเมริกาสามารถดำเนินนโยบายสงครามต่อต้านการก่อการร้ายได้อย่างประสบผลสำเร็จ

บทความเรื่อง US – UN Relations in the UN Security Council in the Post – Cold war Era ของ David M. Malone ซึ่งอยู่ในหนังสือเรื่อง US Hegemony and International Organizations ซึ่งมี Rosemary Foot, S Neil MacFarlane และ Michael Mastanduno เป็นบรรณาธิการ⁶⁸ กล่าวถึงสภาพปัญหาด้านความมั่นคงระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปเน้นปัญหาด้านความมั่นคงของมนุษย์ ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและความขัดแย้งภายในรัฐ ทำให้การปฏิบัติงานขององค์การสหประชาชาติและคณะมนตรีความมั่นคงมีการปรับเปลี่ยนไปเพื่อรับมือกับปัญหาเหล่านี้ได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนบทบาททั้งขององค์การสหประชาชาติและคณะมนตรีความมั่นคงนั้นส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาโดยสหรัฐอเมริกาเห็นว่าบทบาท

⁶⁶ Robert W. Gregg, *About Face? the United States and the United Nations* (Lynne Rienner Publishers: Colorado, 1993)

⁶⁷ Kishore Mahbubani, "United Nations and the United States: An Indispensable Partnership," in *Unilateralism and U.S. Foreign Policy: International Perspectives*, eds. David M. Malone and Yuen Foong Khong (London: Lynne Rienner Publishers, 2003), pp. 139-152.

⁶⁸ David M. Malone, "US – UN Relations in the UN Security Council in the Post – Cold War Era," in *US Hegemony and International Organizations*, eds. Rosemary Foot, S. Neil MacFarlane, and Michael Mastanduno (Oxford: Oxford University Press, 2003), pp.73-91.

ที่เปลี่ยนไปขององค์การสหประชาชาติมีแนวโน้มที่จะละเมิดอำนาจอธิปไตยของสหรัฐอเมริกา ด้วยเหตุนี้สหรัฐอเมริกาจึงเริ่มดำเนินนโยบายลดห่างจากการให้ความร่วมมือต่อองค์การสหประชาชาติ ในกิจกรรมด้านความมั่นคง อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากการถูกโจมตีจากกลุ่มก่อการร้ายในวันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ทำให้สหรัฐอเมริกาหันมาให้ความสนใจขององค์การสหประชาชาติในฐานะเครื่องมือหนึ่งในการดำเนินนโยบายต่อต้านการก่อการร้ายของตนเอง แต่สหรัฐอเมริกาก็เลือกใช้ องค์การสหประชาชาติเฉพาะในกรณีที่จะเอื้อประโยชน์ให้กับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของตนเท่านั้น ถ้าหากองค์การสหประชาชาติมีแนวโน้มที่จะสร้างข้อจำกัดให้กับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา สหรัฐอเมริกาก็พร้อมที่จะไม่นำพาดต่อองค์การสหประชาชาติ

หนังสือ นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการและรูปแบบ ของ รศ. ดร. วิวัฒน์ มุ่งการดี⁶⁹ ซึ่งกล่าวถึงปัจจัยอันเป็นแหล่งที่มาในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในการมีปฏิสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ รวมถึงองค์การระหว่างประเทศเช่น องค์การสหประชาชาติ โดย ปัจจัยอันเป็นแหล่งที่มาของนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกานั้น ประกอบด้วย ปัจจัยระดับระหว่างประเทศอันได้แก่ความสัมพันธ์ของสหรัฐอเมริกาและประเทศอื่นๆ ปัจจัยระดับชาติ อันได้แก่ สภาวะแวดล้อมภายในประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะโครงสร้างทางสังคมและการเมืองการปกครอง และปัจจัยระดับตัวบุคคลผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายต่างประเทศ อันได้แก่บุคลิกภาพของผู้นำและบทบาทของผู้นำในการกำหนดและดำเนินนโยบายต่างประเทศ อย่างไรก็ตามในการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยในการกำหนดนโยบายต่างประเทศของหนังสือเล่มนี้จะเน้นศึกษาเฉพาะนโยบายต่างประเทศของสหรัฐอเมริกาในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ตั้งแต่ปีค.ศ. 1945 – 1990 เท่านั้น ในส่วนที่เกี่ยวกับคณะมนตรีความมั่นคง หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงแต่เพียงนโยบายของสหรัฐในการร่วมเป็นสมาชิกก่อตั้งองค์การสหประชาชาติเท่านั้น

หนังสืออิรัก: วิกฤตถาวร? ของรศ. ประทุมพร วัชรเสถียรและรศ. ดร. ไชยวัฒน์ คำชู เป็นหนังสือที่ให้ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ของอิรัก ประวัติของซัดดัม ฮุสเซน การก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำประเทศของซัดดัม ฮุสเซน การปกครองอิรักภายใต้ระบอบซัดดัม ปัญหาเชื้อชาติและศาสนาในอิรัก สงครามระหว่างอิรักและอิหร่านในค.ศ. 1980-1988 สงครามระหว่างอิรักและคูเวต ในค.ศ. 1990-1991 บทบาทขององค์การสหประชาชาติในการควบคุมและลงโทษอิรักภายหลังสงครามอิรักและคูเวต สงครามสหรัฐอเมริกาและอิรัก ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและอิรัก วิเคราะห์ข้ออ้างในการเข้ารุกรานสหรัฐของประธานาธิบดี จอร์จ ดับเบิลยู บุช การฟื้นฟูอิรัก

⁶⁹ วิวัฒน์ มุ่งการดี, นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกา: โครงสร้าง กระบวนการและรูปแบบ (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533)

ภายหลังสงคราม ซึ่งในหนังสือเล่มนี้มีการกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและองค์การสหประชาชาติในประเด็น เกี่ยวกับการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศอยู่บ้าง อาทิ องค์การสหประชาชาติเป็นองค์การที่สหรัฐอเมริกาจัดตั้งขึ้นเพื่อที่จะเป็นหลักประกันความมั่นคง และความมั่งคั่งของสหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง⁷⁰

1.3 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อศึกษาถึงท่าทีของสหรัฐอเมริกาที่มีต่อการทำงานของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change โดยจะเน้นศึกษาและวิเคราะห์แนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง ในปีค.ศ. 2004 ของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ซึ่งเอื้อประโยชน์ กับการดำเนินการนโยบายต่างประเทศและผลประโยชน์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกาเพื่อชี้ให้เห็นถึง ความสามารถในการแทรกแซงการทำงานของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change

1.4 ขอบเขตการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติโดยจะเน้น ศึกษาแนวทางปฏิรูปของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ในช่วงปีค.ศ. 2004 เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาถึงแนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความ มั่นคงในอดีตตั้งแต่ปี ค.ศ. 1992-2005 ไว้อย่างคร่าวๆด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษา แนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงใน ค.ศ. 2004 อย่างละเอียด

1.5 กรอบความคิดที่ใช้ในการศึกษา

ผู้เขียนจะใช้กรอบแนวคิด Distribution of Power ของ Kenneth N. Waltz ซึ่งมาจาก หนังสือชื่อ *Theory of International Politics*⁷¹ เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์การปฏิรูปคณะมนตรี ความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ โดยกรอบความคิดนี้ Distribution of Power มีแนวความคิดว่า ข้อจำกัดทางโครงสร้างของระบบโลกจะสามารถอธิบายพฤติกรรมของรัฐและก่อให้เกิดผลลัพธ์ ระหว่างประเทศ ได้มากกว่าเมื่อเทียบกับคุณสมบัติของรัฐในฐานะหน่วยย่อยเฉพาะหนึ่งๆ ภายใต้

⁷⁰ ประทุมพร วัชรเสถียรและไชยวัฒน์ คำชู, *อิรัก: วิกฤตถาวร?* (กรุงเทพฯ: อมรินทร์, 2546)

⁷¹ Kenneth N. Waltz, *Theory of International Politics* (California: University of California, 1979), pp.88-101.

ระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบอนาธิปไตยรัฐทุกรัฐมีหน้าที่ที่จะต้องดำเนินนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตนเองไว้ แม้ว่าในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศแบบอนาธิปไตยจะมีองค์การระหว่างประเทศอยู่ก็ตาม องค์การระหว่างประเทศก็ยังคงต้องพึ่งพาขีดความสามารถของรัฐสมาชิกในองค์การระหว่างประเทศเพื่อให้องค์การระหว่างประเทศสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตามรัฐแต่ละรัฐในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นมีขีดความสามารถที่แตกต่างกันในการที่จะดำเนินนโยบายเพื่อรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน ดังนั้นการแจกแจงอำนาจ (Distribution of Power) ของรัฐนั่นเองจึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยจะเปลี่ยนแปลงในลักษณะที่มีการเพิ่มหรือลดของจำนวนประเทศมหาอำนาจในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของจำนวนประเทศมหาอำนาจในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศหลังสงครามเย็นที่มีสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศเอกอภิมหาอำนาจในขณะมนตรีความมั่นคงซึ่งก็พยายามที่จะรักษาสถานะของตนเองไว้เพื่อประโยชน์ในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของตน ย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินงาน ความพยายามในการปฏิรูป และความสำเร็จในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง

1.6 สมมติฐานในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องนี้จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบมาพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า สหรัฐอเมริกาอาจมีบทบาทในการแทรกแซงการทำงานของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change จึงทำให้แนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ในปีค.ศ. 2004 นั้นเอื้อประโยชน์ให้กับประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการรักษาสถานะเดิม (Status Quo) ของประเทศสหรัฐอเมริกาไว้

1.7 วิธีที่ใช้ในการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติดังต่อไปนี้

1. เอกสารปฐมภูมิ (Primary Data) ได้แก่ เอกสารต่างๆซึ่งวางแนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง ข้อมติต่างๆของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เอกสารประกอบการประชุมของสหประชาชาติ รายงานประจำปีขององค์การสหประชาชาติ รวมถึงสิ่งพิมพ์และเอกสารต่างๆของสหประชาชาติ ตลอดจนคำแถลงของผู้นำประเทศต่างๆที่เกี่ยวข้อง
2. เอกสารทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้แก่ บทความเชิงวิชาการ บทความวิจัยในหนังสือ วารสาร หนังสือวิชาการ ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ วิทยานิพนธ์ รวมทั้งหนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ
3. การสัมภาษณ์ โดยจะทำการสัมภาษณ์ ๑พณฯ อานันท์ ปันยารชุนในฐานะที่เป็นประธานคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change และ ๑พณฯ อัยญา ชัยนาม ในฐานะเอกอัครราชทูตไทยประจำองค์การสหประชาชาติและรองประธาน Open-ended Working Group on the Question of Equitable Representation on and Increase in Membership of the Security Council and Other Matters Related to the Security Council

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของสหรัฐอเมริกาในฐานะประเทศเอกอภิมหาอำนาจในระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในปัจจุบันที่สามารถแทรกแซงการทำงานของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change จนทำให้แนวทางในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change ในปีค.ศ. 2004 นั้น เอื้อประโยชน์ให้กับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของประเทศสหรัฐอเมริกา

1.9 การเสนอผลงานการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะนำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 บท ดังนี้

- บทที่ 1 บทนำ
- บทที่ 2 การปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงในค.ศ. 1992-2004
- บทที่ 3 ข้อเสนอในการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคงของคณะ High-level Panel on Threats, Challenges and Change
- บทที่ 4 บทบาทประเทศสหรัฐอเมริกากับการปฏิรูปคณะมนตรีความมั่นคง
- บทที่ 5 บทวิเคราะห์และสรุป